

Ольга Євгенівна САМБІР,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права,
civil@univer.km.ua

УДК 347.415

ПІДСТАВА ТА УМОВИ СУБРОГАЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Досліджуються підстава та умови суброгації в цивільному праві України. Вказується, що в основі суброгації лежить складний юридичний склад, для якого характерна наявність третьої особи (суброганта). Встановлено, що підстава суброгації є спільною для кожного виду суброгації та полягає у виконанні третьою особою обов'язку боржника перед кредитором. Зроблено висновок, що для кожного окремого виду суброгації умови будуть відрізнятися, їх перелік може доповнюватися, а зміст уточнюватися. До загальних умов суброгації віднесено наявність обов'язку боржника перед кредитором; факт виконання обов'язку боржника перед кредитором; наявність у структурі зобов'язальних правовідносин третьої особи, яка не є учасником правовідносин між кредитором і боржником. Охарактеризовано концепцію секундарних прав, що розкриває правову природу можливості третьої особи виконати обов'язок боржника із наступною суброгацією.

Ключові слова: суброгація, заміна сторін у зобов'язанні, виконання обов'язку боржника третьою особою, підстава суброгації, умови суброгації, секундарні права.

Цивільний кодекс України 2003 року відображає якісно новий рівень і характер правових відносин в Україні, надає розгорнуту і цілісну характеристику приватних інститутів, сформулював низку принципово нових положень і принципів. Такими є положення, що стосуються механізму суброгації, який, не будучи прямо названим, отримав своє законодавче закріплення у цьому кодифікованому акті (ст.ст. 512, 528,

556, 993 ЦК України) [1]. Водночас незрозумілість і протиріччя його окремих норм породжують труднощі при правовому регулюванні суспільних відносин, пов'язаних із переходом прав, що виникають між різними суб'єктами. Крім того, у вітчизняній цивілістиці приділено недостатньо уваги поняттю, сутності та сфері застосування суброгації. Наявні наукові праці переважно стосуються суброгації у страхових правовідносинах чи поруці (С. В. Дедиков, Л. А. Зубкова, О. Г. Ломідзе, В. А. Мусін, О. О. Кот, В. В. Почуйкін, М. А. Раєвська, Я. М. Романюк, Л. В. Тарасенко, А. В. Терехов, С. В. Тетерин, А. Ю. Щербакова та ін.) [2–14].

Вищезазначене свідчить про необхідність дослідження підстави та умов суброгації в цивільному праві України для з'ясування механізму застосування цього правового явища, що є *метою статті*.

Під суброгацією слід розуміти перехід права вимоги від кредитора до третьої особи (суброганта) внаслідок виконання останньою обов'язку боржника у випадках, передбачених законом, у тому числі за домовленістю між кредитором та суброгантом чи між боржником та суброгантом, що, в свою чергу, спрямовано на повернення суброганту наданого кредитором виконання за рахунок боржника, а відтак опосередковує право суброганта на зворотну вимогу до боржника.

Правова природа суброгації обумовлює ті юридичні факти, які тягнуть за собою її виникнення. У літературі з цього приводу акцентується увага на тому, що в основі суброгації лежить складний юридичний склад, для якого характерна наявність третьої особи (суброганта), зобов'язального правовідношення між кредитором і боржником (основне зобов'язання), а також надання третьої особи кредитором [15, с. 49]. Однак такий перелік юридичних фактів не розкриває сутність тих правовідносин, у яких допускається суброгація, а також не враховує особливості кожного окремого випадку суброгації. Тому вважаємо, що для потреб правозастосовної практики доцільно виділяти підставу та умови суброгації. Підстава суброгації є спільною для кожного виду суброгації та полягає у виконанні третьою особою обов'язку боржника перед кредитором. Умовами суброгації слід вважати наявність зобов'язальних відносин, у яких відповідно до ЦК України допускається суброгація, виконання обов'язку боржника перед кредитором, виконання обов'язку боржника здійснюється третьою особою. При цьому для кожного окремого виду суброгації умови будуть відрізнятися, їх перелік може доповнюватись, а зміст уточнюватись. Розглянемо загальні умови суброгації більш детально.

Першою умовою суброгації є наявність обов'язку боржника перед кредитором. З цього приводу актуальним є питання про можливість суброгації при достроковому виконанні обов'язку. Оскільки перехід права вимоги в порядку суброгації пов'язаний з виконанням обов'язку боржника, необхідно враховувати таке:

1) по-перше, дострокове виконання зобов'язання допускається, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства або не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту (ст. 531

ЦК України). Більше того, окремі випадки переходу прав у порядку суброгації безпосередньо обумовлені наявною вимогою кредитора. Так, перехід права кредитора у зобов'язанні на підставі виконання обов'язку боржника іншою особою можливий лише, якщо ця особа задовольнить вимогу кредитора в разі небезпеки втратити право на майно боржника (право оренди, право застави тощо) внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно (ч. 3 ст. 528 ЦК України);

2) по-друге, кредитор має право не приймати від боржника виконання його обов'язку частинами, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства або не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту;

3) по-третє, в окремих випадках суброгації дострокове виконання обов'язку боржника апріорі є неможливим (перехід у межах фактичних витрат до страховика, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, право вимоги, яке страхувальник або інша особа, яка одержала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за завдані збитки). Тому слід визнати, що суброгація прав кредитора третій особі при достроковому виконанні нею обов'язку боржника не допускається, якщо інше не передбачено законом, договором або не впливає із правовідносин між кредитором та боржником.

Наступною умовою є сам факт виконання обов'язку боржника перед кредитором. Правова природа виконання зобов'язання на сьогодні є предметом наукової дискусії. З цього приводу Ю. О. Тарасенко виділяє чотири основні підходи [16, с. 397–400]. Відповідно до першого з них виконання зобов'язання розглядається як фактичні дії. Такий погляд виходить з того, що виконання в багатьох випадках є триваючою дією (наприклад, дії перевізника або підрядника), через що його важко віднести до юридичного акта. Представники другої концепції розуміють виконання як юридичний вчинок. Вказана теорія заснована на тому, що для юридичного вчинку (на відміну від правочину) воля суб'єкта для виникнення цивільно-правових наслідків значення не має.

Деякі дослідники обґрунтовують думку, що виконання належить до особливої групи юридичних фактів, яку не можна віднести ні до правочинів, ні до вчинків. Відповідно до останнього підходу виконання розглядається як правочин, тобто дія, спрямована на припинення цивільних прав та обов'язків.

Не вдаючись у деталі окресленого наукового диспуту, відмітимо, що в контексті нашого дослідження виконання не може розглядатись як фактичні дії, оскільки останні не спричиняють настання юридично значущих наслідків. При суброгації ж виконання породжує перехід права вимоги від кредитора та суброганта. Правова природа виконання при суброгації може бути пояснена з точки зору юридичного вчинку, однак при цьому поза увагою залишається воля суброганта. Визнати виконання при суброгації правочинном, спрямованим на перехід правової вимоги від кредитора до суброганта, можливо лише за умови віднесення його до правочинів особливого виду. Пояснюється це тим, що на виконання зобов'язання не можуть бути поширені вимоги до чинності правочинів

так само, як і правила недійсності правочинів (гл. 16 ЦК України), тому що вони повинні насамперед відповідати загальним умовам виконання зобов'язань (гл. 48 ЦК України). Таким чином, правова природа виконання зобов'язання, в тому числі третьою особою, потребує окремого наукового дослідження.

У науковій літературі виконання обов'язку боржника третьою особою як підстава суброгації асоціюється в першу чергу з платежем. Так, з-поміж вітчизняних дослідників таку позицію відстоює О. О. Кот [7, с. 6]. Серед російських науковців слід згадати В. А. Белова, який висуває тезис, що основою суброгації може бути тільки платіж (передача грошей) [17, с. 508]. Вказаний підхід має свою достатньо довгу традицію. Так, ще К. П. Победоносцев на прикладі цивільного права Франції стверджував, що при суброгації перехід прав у зобов'язанні відбувається внаслідок платежу, здійсненого третьою особою [18, с. 229]. Справді, ЦК Франції об'єднує статті з 1249 по 1252 в окремий параграф «Платіж зі вступом у права кредитора» («Платіж із суброгацією»). Однак при цьому слід враховувати особливості терміновживання в різних правових системах. У цьому випадку, як і переважній більшості інших положень ЦК Франції, термін «платіж» (*payement*) розуміється в широкому значенні — як виконання будь-якого зобов'язання, в тому числі й зобов'язання вчинити чи утриматись від вчинення певних дій [19, с. 396]. Тому вважаємо, що немає підстав для обмежувального тлумачення ст. 512 ЦК України таким чином, що підставою заміни кредитора в зобов'язанні є не виконання, а виключно платіж боргу замість боржника поручителем, заставодавцем (майновим поручителем) або третьою особою.

Останньою загальною умовою для суброгації є наявність у структурі правовідносин, що її опосередковують, третьої особи, яка в широкому значенні слова не є учасником правовідносин між кредитором і боржником та через це не має прав і не несе обов'язків, які становлять його зміст. У такій ситуації існує два правовідношення, кожне з яких має свою підставу і правову мету. Сполучною ланкою між ними є, по-перше, спільність суб'єкта (одна і та ж особа виступає стороною і в тому, і в іншому правовідношенні) і, по-друге, єдність матеріального об'єкта обох зобов'язань [20, с. 154–155]. Таке розуміння третьої особи допомагає розкрити її правовий статус при суброгації.

Так, при суброгації завжди має місце два правовідношення. Перше — основне зобов'язання, право вимоги за яким переходить від кредитора до суброганта. Правова природа другого правовідношення варіюється залежно від виду суброгації та охоплює правовідносини із забезпечення виконання зобов'язання поручителем чи заставодавцем, який не є боржником (майновим поручителем); правовідносини, які опосередковують право третьої особи на майно боржника (право оренди, право застави тощо); правовідносини із договору майнового страхування. При цьому третя особа (як поручитель, так і заставодавець), яка має право на майно боржника, і страховик не виступають ні боржником, ні кредитором за основним зобов'язанням. Натомість третя особа може

мати як обов'язок перед кредитором за основним зобов'язанням (обов'язок майнового поручителя нести відповідальність за невиконання боржником основного зобов'язання в межах вартості предмета застави; обов'язок поручителя нести відповідальність перед кредитором за порушення основного зобов'язання боржником; обов'язок страховика у разі настання страхового випадку виплатити страхувальникові або іншій особі, визначеній у договорі, страхову виплату), так і право щодо боржника за основним зобов'язанням (право третьої особи на майно боржника). У той же час у кожному окремому випадку суброгації коло третіх осіб, які можуть виконати обов'язок боржника з наступною заміною кредитора у зобов'язанні, обмежується вимогами щодо спеціального суб'єкта.

Виконання обов'язку боржника третьої особи породжує низку проблемних питань теоретичного та практичного спрямування, пов'язаних з узгодженням інтересів, волі та волевиявлення трьох суб'єктів — боржника, кредитора та відповідно третьої особи. Цивільному праву відомі різні підходи до вирішення окреслених питань. Виходячи з презумпції інтересу кредитора в отриманні виконання і від третьої особи, можна виділити прокредиторську, проборжникову та збалансовану концепції за можливістю виконання зобов'язання третьою особою залежно від наявності або відсутності згоди (погодження) боржника.

Більшість законодавств дотримується прокредиторської концепції в цивільному праві. Вона виходить з того, що згоди боржника на виконання за нього зобов'язання не вимагається. Третя особа може виконати зобов'язання боржника навіть якщо він заперечує проти цього, йому про це невідомо або ніяк не проявляє свого ставлення. Відповідно кредитор має право прийняти таке виконання, яке, будучи належним, приводить до припинення зобов'язання, за винятком особливих випадків переходу права до третьої особи. Таким чином, прокредиторська концепція абсолютно ігнорує волю боржника, незгода якого із здійсненням за нього виконання третьою особою може бути врахована лише самим кредитором.

Проборжникова концепція захищає інтереси боржника, вимагаючи неодмінної згоди або погодження боржником виконання зобов'язання за нього третьою особою. Цей підхід багато в чому поділяється в загальному праві. В англійському праві виконання без згоди боржника не допускається. Платіж третьої особи тільки в тому разі звільняє боржника від зобов'язання, якщо третя особа була уповноважена на це або такий платіж був згодом схвалений.

Збалансована концепція намагається узгодити інтереси всіх трьох учасників відповідних правовідносин і ґрунтується на деякому компромісі [21, с. 13–14]. У найбільш загальному вигляді вона може бути розділена на три основні підходи. Перший полягає в тому, що третя особа може виконати зобов'язання за боржника, а кредитор зобов'язаний його прийняти, якщо третя особа має законний інтерес у виконанні чужого зобов'язання (ст. 6:73 ЦК Нідерландів). Принципи

Європейського договірної права (ст. 7:106) ставлять обов'язок кредитора прийняти належне виконання від третьої особи без згоди боржника в залежність від того, чи має третя особа законний інтерес у виконанні, і враховуючи, чи виконав боржник зобов'язання або чи не слідує з очевидністю, що він не виконає його у строк. Другий підхід передбачає можливість для боржника виступати проти виконання зобов'язання третьою особою, якщо він доведе, що таке виконання завдає йому збитку. Третій підхід пов'язаний з відсутністю суброгації, якщо виконання зроблене третьою особою без згоди боржника (ст. 1236 ЦК Бельгії) [21, с. 15].

ЦК України не закріплює норми, яка б прямо давала відповідь, яка саме з названих концепцій є застосовною. Однак із системного тлумачення ст. 528 випливає, що виконання третьою особою обов'язку боржника допускається тільки за згодою останнього, крім випадків, передбачених законом (наприклад, ч. 3 ст. 528 ЦК України). Також очевидним є те, що в кожному випадку суброгації, передбаченому чинним законодавством, присутній матеріальний інтерес третьої особи у виконанні зобов'язання боржника. Зміст такого інтересу впливає із сутності правовідносин, що лежать в основі суброгації. Вважаємо, що заінтересованість третьої особи у виконанні обов'язку боржника має конститутивне значення, тобто за відсутності такого інтересу, наприклад, якщо небезпека втратити право на майно боржника відпала, суброгація не повинна допускатись.

У контексті суброгації обговорюється також питання, чи можна класифікувати дії третьої особи як виконання обов'язку боржника. Науковці з цього приводу приходять до різних точок зору. Так, розглядаючи платіж поручителя кредитором, О. О. Кот вважає, що для суброгації необхідно, щоб третя особа виконала зобов'язання за боржника, а не своє зобов'язання перед кредитором боржника. Виходячи з цього, автор робить висновок про те, що неможливо віднести до суброгації перехід прав кредитора до поручителя, що відповідає перед кредитором боржника за договором поручительства, — в цьому випадку поручитель виконує своє зобов'язання перед кредитором [22, с. 239].

На противагу цьому, А. В. Терехов приходиться до висновку про те, що платіж третьої особи (суброганта) не є виконанням зобов'язання за боржника. Насамперед, задовольняючи вимоги кредитора, третя особа (суброгант) діє у власному інтересі і від свого імені. Таким чином, в усіх передбачених законом випадках третя особа (суброгант) діє зважаючи на власний інтерес вступити в права кредитора, що дозволяє йому стягнути суму сплаченого в рахунок боржника або зберегти право на його майно (право оренди, застави тощо). Такий намір третьої особи не сумісний з інтересом боржника за основним зобов'язанням, що виключає доручення виконання з боку боржника [15, с. 54–55].

Компромісну в цьому плані позицію відстоює І. В. Кісель, який на прикладі суброгації прав кредитора поручителю дотримується думки, що поручитель виконує одночасно і своє зобов'язання перед кредитором, і основне зобов'язання. Тут немає передоручення виконання, при якому

третя особа зобов'язана зробити виконання кредиторів, причому цей обов'язок «покладає» на третю особу боржник на підставі договору, що укладається між ними. Поручителю законом надано право здійснити виконання основного зобов'язання в натурі, і боржник не має до цього ніякого відношення. Отже, надаючи кредиторів виконання за основним зобов'язанням замість боржника, поручитель тим самим виконує зобов'язання з договору поруки [23, с. 167]. Ми переконані, що в окресленому науковому спорі дещо на другий план відійшла сутність виконання із суброгацією. У силу цього більш доцільно акцентувати увагу на тому, що третя особа (суброгант) погашає вимогу кредитора за основним зобов'язанням, яка (вимога) внаслідок такого виконання і переходить до суброганта.

Таким чином, закон у встановлених випадках надає третій особі (поручителю, заставодавцю) можливість виконати обов'язок боржника. Правова природа такої можливості є не до кінця з'ясованою. Одні науковці намагаються пояснити сутність такої можливості за допомогою концепції секундарних прав. Наприклад, слід привести дане О. А. Перепьолкіною обґрунтування суброгації в забезпечувальних зобов'язаннях. Зміст забезпечувального правовідношення, яке складається у рамках поруки, застави та інших непоіменованих у законодавстві акцесорних способів забезпечення, ускладнюється тим, що забезпечувальний боржник у рамках такого правовідношення наділяється секундарним правом виконати основне зобов'язання замість боржника. Кредитор відповідно пов'язаний вказаним секундарним правом і зобов'язаний прийняти запропоноване забезпечувальним боржником належне виконання основного зобов'язання [24, с. 9, 19]. На противагу цьому С. В. Тетерін вважає, що можливість виконання обов'язку боржника перед кредитором при суброгації неправильно розглядати як секундарне право на здійснення односторонньої дії зобов'язуючого характеру, вона є своєрідним способом захисту суб'єктивного цивільного права, який варто визначити як заснований на договорі засіб оперативної дії превентивного характеру [13, с. 22].

На наш погляд, концепція секундарних прав достатньо повно розкриває правову природу можливості третьої особи виконати обов'язок боржника із наступною суброгацією. Так, виходячи із загального розуміння секундарного права як можливості вчиняти визначені (юридично важливі) дії, яка забезпечується необхідністю зазнавати наслідків таких дій третіми особами [16, с. 773], слід підтримати висловлену пропозицію.

Так, ознаками секундарного права майнового поручителя є такі:

- 1) зміст цього права полягає в можливості виконати зобов'язання боржника;
- 2) його здійснення спрямоване на захист інтересу третьої особи;
- 3) кредитор зв'язаний таким секундарним правом, оскільки зобов'язаний прийняти належне виконання, запропоноване третьою особою;

4) наслідком реалізації такої можливості є суброгація прав кредитора третій особі.

Підстава суброгації є спільною для кожного виду суброгації та полягає у виконанні третьою особою обов'язку боржника перед кредитором. Загальними умовами суброгації, які для окремих видів можуть доповнюватися та уточнюватися, слід вважати такі: наявність зобов'язальних відносин, у яких відповідно до ЦК України допускається суброгація; виконання обов'язку боржника перед кредитором; виконання обов'язку боржника здійснюється третьою особою.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
2. Дедиков, С. Регресс и суброгация по договорам ОСАГО [Текст] / С. Дедиков // Хозяйство и право. — 2004. — № 9. — С. 41-46.
3. Дедиков, С. Регресс и суброгация: опыт сравнительного анализа [Текст] / С. Дедиков // Хозяйство и право. — 2005. — № 4. — С. 64-67.
4. Зубкова, Л. А. Суброгация та регрес при виплаті страхового відшкодування по договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників дорожніх транспортних засобів в Україні [Текст] / Л. А. Зубкова // Правовий вісник Української академії банківської справи. — 2013. — № 1. — С. 58-62.
5. Ломидзе, О. Г. Проблема перехода гражданских прав и обязанностей [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ломидзе Ольга Георгиевна. — Ростов н/Д, 1999. — 195 л.
6. Мусин, В. А. Суброгация в советском гражданском праве [Текст] / В. А. Мусин // Советское гражданское право. — 1976. — № 7. — С. 126-130.
7. Кот, О. О. Перехід прав кредитора до третіх осіб в цивільному праві України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. О. Кот. — К., 2002. — 20 с.
8. Почуйкин, В. В. Основные проблемы уступки права требования в современном гражданском праве России [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Почуйкин Валерий Викторович. — М., 2003. — 188 л.
9. Раевская, М. А. Регресс и суброгация в договоре страхования ответственности [Текст] / М. А. Раевская // Юридический журнал. — 2008. — № 1. — С. 97-100.
10. Романюк, Я. Суброгация та особливості її застосування у правовідносинах страхування [Текст] / Я. Романюк // Слово національної школи суддів України. — 2012. — № 1 (1). — С. 136-141.
11. Тарасенко, Л. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення грошових зобов'язань [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. В. Тарасенко. — К., 2006. — 23 с.
12. Терехов, А. В. Суброгация в современном гражданском праве России (вопросы теории и практики) [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / А. В. Терехов ; Моск. ун-т МВД России. — М., 2008. — 29 с.

13. *Тетерин, С. В.* Проблемы допустимости уступки требования [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / С. В. Тетерин ; Байкальский государственный университет экономики и права. — Томск, 2004. — 23 с.
14. *Щербакова, А. Ю.* Понятие и природа суброгации [Текст] / А. Ю. Щербакова // Юрист. — 2008. — № 9. — С. 45–51.
15. *Терехов, А. В.* Суброгация в современном гражданском праве России (вопросы теории и практики) [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Терехов Александр Валерьевич ; Моск. ун-т МВД России. — М., 2008. — 185 л.
16. *Гражданское право: актуальные проблемы теории и практики* [Текст] / под общ. ред. В. А. Белова. — М. : Юрайт-Издат, 2007. — 993 с.
17. *Белов, В. А.* Гражданское право. Особенная часть [Текст] : учеб. / В. А. Белов. — М. : Центр ЮрИнфоР, 2004. — 767 с.
18. *Победоносцев, К. П.* Курс гражданского права [Текст] : [в 3 т.] / К. П. Победоносцев ; под ред. В. А. Томсинова. — М. : Зерцало, 2003. — Том 3. — 592 с.
19. *Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона)* [Текст] / каф. междунар. част. и таможен. права Ин-та междунар. отношений Киев. нац. ун-та им. Т. Шевченко ; пер. [с фр.], коммент. и справ. Аппарат : В. Захватаев ; [предисл.: А. Довгерт, В. Захватаев ; отв. ред. : А. Довгерт]. — К. : Истина, 2006. — 1007 с.
20. *Кроз, М. К.* Третье лицо в обязательстве [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Кроз Марина Константиновна. — Саратов, 2001. — 178 л.
21. *Сарбаш, С.* Исполнение договорного обязательства третьим лицом [Текст] / С. Сарбаш // Хозяйство и право. — 2003. — № 3. — С. 3–22.
22. *Кот, А. А.* Понятие и характерные особенности перехода прав кредитора к третьим лицам в гражданском праве России [Текст] / А. А. Кот // Актуальные проблемы гражданского права. — Вып. 6. — М. : Норма, 2003. — С. 240–273.
23. *Кисель, И. В.* Обязательства с участием третьих лиц [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Кисель Игорь Владимирович. — М., 2002. — 200 л.
24. *Перепелкина, Е. А.* Проблемы обеспечения исполнения обязательств путем привлечения третьих лиц [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / Е. А. Перепелкина ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. — М., 2007. — 30 с.

Надійшла до редакції 12.03.2016

Самбир О. Е. Основание и условия суброгации в гражданском праве Украины

Исследуются основание и условия суброгации в гражданском праве Украины. Указывается, что в основе суброгации лежит сложный юридический состав, для которого характерно наличие третьего лица (суброганта). Установлено, что основание суброгации является общим для каждого вида суброгации и заключается в исполнении третьим лицом обязанности должника перед кредитором. Сделан вывод, что для каждого отдельного вида суброгации условия будут отличаться, их перечень может дополняться, а содержание уточняться. К общим условиям суброгации отнесены наличие долга должника перед кредитором; факт исполнения обязанности должника перед кредитором; наличие в структуре обязательственных правоотношений третьего лица, которое не является участником правоотношений между кредитором и должником. Охарактеризовано концепцию вторичных прав, которые раскрывают правовую природу возможности третьего лица исполнить обязанность должника с последующей суброгацией.

Ключевые слова: суброгация, замена сторон в обязательстве, исполнение обязанности должника третьим лицом, основание суброгации, условия суброгации, вторичные права.

Sambir, O. Y. The Basis and Conditions of the Subrogation in Civil Law of Ukraine

The basis and conditions of the subrogation in civil law of Ukraine are investigated. It is specified that in the basis of subrogation lies a complex legal structure for which the presence of the third party (subrogant) is characteristic. It is established that the basis of the subrogation is general for each type of the subrogation and consists of performance by the third party of the debtor's duty before the creditor. The conclusion is drawn that the conditions will differ for each separate type of the subrogation; their list can be supplemented, and contents to be specified. The general conditions of the subrogation consist of: the existence of a debt of the debtor to the creditor; the fact of discharge of duty of the debtor before the creditor; existence in structure of obligations legal relationship of the third party who isn't a participant of legal relationship between the creditor and the debtor. It is characterized the concept secondary rights which open the legal nature of a possibility of the third party to fulfil the debtor's duty with the subsequent subrogation.

Keywords: the subrogation, replacement of the parties in the obligation, discharge of duty of the debtor by the third party, the basis of the subrogation, a subrogation condition, the secondary rights.

